

КОМІТЕТ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ
з питань організації державної влади, місцевого
самоврядування, регіонального розвитку та
містобудування

вул. М. Грушевського, 5, м. Київ, 01008, www.rada.gov.ua

ПРОЄКТ
ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

В И С Н О В О К

на проєкти законів України:

про внесення змін до Закону України «Про статус Засновника сучасної держави Україна – народного депутата» щодо призначення щомісячного довічного грошового утримання (реєстр. № 16041), поданий Кабінетом Міністрів України;

про внесення змін до Закону України «Про статус Засновника сучасної держави Україна – народного депутата» щодо запровадження державної стипендії (державного привілею) для осіб, яким надано статус Засновника сучасної держави Україна – народного депутата (реєстр. № 16041-1), поданий народним депутатом України Г.Третяковою;

про внесення змін до деяких законів України щодо призначення щомісячного довічного грошового утримання Засновникам сучасної держави Україна – народним депутатам та уточнення окремих норм (реєстр. № 16041-2), поданий народним депутатом України Р.Лозинським та іншими народними депутатами України

За дорученням Голови Верховної Ради України Р.Стефанчука та зважаючи на положення статей 93 та 111 Регламенту Верховної Ради України, Комітет Верховної Ради України з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування на засіданні 1 жовтня 2026 року (протокол № 193) розглянув проєкт Закону України про внесення змін до Закону України «Про статус Засновника сучасної держави Україна – народного депутата» щодо призначення щомісячного довічного грошового утримання (реєстр. № 16041 від 04.09.2026), поданий Кабінетом Міністрів України, та альтернативні до нього проєкти законів про внесення змін до Закону України «Про статус Засновника сучасної держави Україна – народного депутата» щодо запровадження

державної стипендії (державного привілею) для осіб, яким надано статус Засновника сучасної держави Україна – народного депутата (реєстр. № 16041-1 від 18.09.2026), поданий народним депутатом України Г.Третьяковою, і про внесення змін до деяких законів України щодо призначення щомісячного довічного грошового утримання Засновникам сучасної держави Україна – народним депутатам та уточнення окремих норм (реєстр. № 16041-2 від 21.09.2026), поданий народним депутатом України Р.Лозинським та іншими народними депутатами України.

За визначенням суб'єктів права законодавчої ініціативи, внесення на розгляд парламенту вказаних законопроектів спрямоване на реалізацію положень Закону України «Про статус Засновника сучасної держави Україна – народного депутата» (далі – Закон), врегулювання механізму фінансування, а також приведення положень законів України у відповідність із цим Законом.

У зв'язку із зазначеним законопроектом з реєстр. 16041 пропонується внести зміни до Закону в частині:

призначення щомісячного довічного грошового утримання за заявою Засновника сучасної держави Україна – народного депутата (далі – Засновник) в розмірі 80 відсотків місячної заробітної плати народного депутата України поточного скликання – члена комітету, встановленої на день подання заяви за його призначенням, замість призначеної пенсії або щомісячного довічного грошового утримання судді у відставці, призначеного відповідно до Законів України «Про судоустрій і статус суддів» або «Про Конституційний Суд України»;

врахування до складових місячної заробітної плати народного депутата України поточного скликання – члена комітету для обчислення розміру щомісячного довічного грошового утримання Засновнику щомісячного посадового окладу і надбавок, визначених частиною першою статті 33 Закону України «Про статус народного депутата України»;

визначення, що право на щомісячне довічне грошове утримання виникає з дати набуття статусу Засновника;

здійснення перерахунку раніше призначеного щомісячного довічного грошового утримання Засновника у разі збільшення щомісячного посадового окладу народного депутата України поточного скликання – члена комітету;

фінансування щомісячного довічного грошового утримання, призначеного відповідно до Закону за рахунок коштів державного бюджету;

визначення, що призначення, виплата (в тому числі неотриманого у зв'язку зі смертю), припинення та поновлення виплати щомісячного довічного грошового утримання Засновнику здійснюються органами Пенсійного фонду в порядку, передбаченому Законом України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», з урахуванням особливостей, визначених Законом та Законом України «Про адміністративну процедуру»;

встановлення порядку виплати за минулі періоди щомісячного довічного грошового утримання Засновника, зокрема виплати різниці між щомісячним довічним грошовим утриманням, призначеним відповідно до Закону, та виплаченою пенсією або щомісячним довічним грошовим утриманням судді у відставці не більш як за 12 місяців.

Міністерство фінансів України надало експертний висновок до законопроекту, зазначивши про його вплив на показники Державного бюджету України. Згідно з фінансово-економічними розрахунками видатки на реалізацію акта становитимуть близько 36,2 млн грн у 2026 році та 108,6 млн грн у 2027 році. Ця реалізація здійснюватиметься в межах коштів, передбачених у державному бюджеті за бюджетною програмою КПКВК 2501250 «Здійснення виплат із соціальної підтримки окремих категорій населення».

Міністерство соціальної політики, сім'ї та єдності України у своєму висновку зазначає, що реалізація частини четвертої статті 5 Закону України «Про статус Засновника сучасної держави Україна – народного депутата» потребуватиме 9,1 млн грн на місяць із Державного бюджету України. Ці кошти спрямовуватимуться на виплату щомісячного довічного грошового утримання у розмірі 80 відсотків місячної заробітної плати народного депутата України поточного скликання – члена комітету.

Міністерство юстиції України та Пенсійний фонд України розглянули звернення Комітету щодо надання експертного висновку до проєкту № 16041 і повідомили про відсутність зауважень та пропозицій.

Головне науково-експертне управління Апарату Верховної Ради України у своєму висновку до законопроекту висловило низку зауважень щодо нього. Зокрема, на думку Головного управління, призначення довічного грошового утримання окремим категоріям осіб замість звичайних пенсій викликає застереження щодо дотримання принципу рівності громадян. Також Головне управління зазначає, що прийняття законопроекту потребуватиме внесення змін до інших законодавчих актів, зокрема до Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування».

Законопроект з реєстр. №16041-1 передбачає запровадження самостійного механізму державного визнання осіб, яким надано статус Засновника, шляхом встановлення щомісячної державної стипендії (державного привілею), що має спеціальний персональний характер і не належить до системи пенсійного або соціального забезпечення. Основними завданнями цього законопроекту є:

відокремлення державної стипендії (державного привілею) від системи пенсійного забезпечення;

збереження в повному обсязі права Засновника на пенсію або щомісячне довічне грошове утримання судді у відставці;

недопущення врахування державної стипендії під час призначення, обчислення або перерахунку пенсії у зв'язку з втратою годувальника; закріплення персонального характеру права на державну стипендію та виключення виникнення такого права у зв'язку з посмертним наданням статусу Засновника;

визначення окремого джерела бюджетного фінансування;

виключення Пенсійного фонду України та органів, що формують державну політику у сфері соціального захисту населення, з процесу призначення та виплати стипендії;

встановлення чіткої заборони ретроспективного нарахування виплат, а також створення правової можливості для здійснення одноразової державної виплати Засновникам виключно у разі передбачення відповідних коштів законом про Державний бюджет України.

Для досягнення мети автором альтернативного законопроекту №16041-1 пропонується викласти частину четверту статті 5 Закону у новій редакції та передбачити, що за заявою Засновника йому призначається щомісячна державна стипендія Засновника сучасної держави Україна – народного депутата (державний привілей) у розмірі 80 відсотків місячної заробітної плати народного депутата України поточного скликання – члена комітету.

Головне науково-експертне управління у своєму висновку до альтернативного законопроекту № 16041-1 також висловило низку зауважень щодо його новел. Зокрема, це стосується поняття «державна стипендія (державний привілей)», визначення якого відсутнє як у самому проєкті, так і в цілому в законодавстві України. Крім того, визнання державної стипендії державним привілеєм виглядає вразливим з точки зору забезпечення конституційного принципу рівності (стаття 24 Основного Закону України), за яким громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом. На думку Головного управління, покладання на Апарат Верховної Ради України функцій щодо призначення, нарахування та виплати цієї стипендії Засновнику не узгоджується з правовим статусом Апарату Верховної Ради України, як допоміжного органу парламенту, який у зв'язку з цим не може самостійно вирішувати питання владного характеру по відношенню до народних депутатів України.

Альтернативним законопроектом з реєстр. №16041-2, як і основним проєктом Закону з реєстр. № 16041, пропонується внести зміни до Закону в частині призначення щомісячного довічного грошового утримання в розмірі 80 відсотків місячної заробітної плати народного депутата України – члена комітету поточного скликання, встановленої на день подання заяви за його призначенням, замість призначеної пенсії або щомісячного довічного грошового утримання судді у відставці, призначеного відповідно до Законів України «Про судоустрій і статус суддів» або «Про Конституційний Суд

України», врахування до складових місячної заробітної плати народного депутата України поточного скликання – члена комітету для обчислення розміру щомісячного довічного грошового утримання Засновнику щомісячного посадового окладу і надбавок, визначених частиною першою статті 33 Закону України «Про статус народного депутата України», визначення, що право на щомісячне довічне грошове утримання виникає з дати набуття статусу Засновника та визначити інші аналогічні положення.

Окрім досягнення зазначеної мети, також пропонується уточнення окремих норм Закону, зокрема:

щодо деталізації критеріїв, за які кроки антидержавного характеру народним депутатам не може бути надано статус Засновника;

забезпечення прозорості роботи Комісії з розгляду питань щодо надання та позбавлення статусу Засновника, передбаченої цим Законом (за аналогією з нормами Закону України «Про комітети Верховної Ради України»);

щодо права Засновника бути похованим на Байковому кладовищі.

Також законопроектом з реєстр. № 16041-2 пропонується внести зміни до Закону України «Про пенсії за особливі заслуги перед Україною» з метою збільшення розміру пенсії за особливі заслуги перед Україною для реабілітованих політв'язнів комуністичного режиму СРСР, яких відповідно до Закону України «Про правовий статус та вшанування пам'яті борців за незалежність України у XX столітті» визнано борцями за незалежність України у XX столітті.

Головне науково-експертне управління у своєму висновку до альтернативного законопроекту № 16041-2 висловило низку зауважень щодо визначення кола осіб та критеріїв, за якими народним депутатам України не може бути надано статус Засновника. Також Головне управління відзначило, що встановлення обмежень на рівні закону (про які йдеться у проєкті) для народних депутатів України, що голосували у парламенті України за окремі проєкти законів України, мають ознаки неконституційності. Адже відповідно до статті 80 Конституції України народні депутати України не несуть юридичної відповідальності за результати голосування або висловлювання у парламенті та його органах, за винятком відповідальності за образи чи наклеп.

Заслухавши інформацію підкомітету з питань законодавчого забезпечення діяльності органів державної влади, державних символів і нагород, з'ясувавши позицію народних депутатів України – членів Комітету, запрошених на засідання осіб та всебічно обговоривши питання, Комітет ухвалив рекомендувати Верховній Раді України:

- відповідно до частини третьої статті 93 Регламенту Верховної Ради України включити до порядку денного шістнадцятої сесії Верховної Ради України дев'ятого скликання проєкти законів про внесення змін до Закону України «Про статус Засновника сучасної держави Україна – народного

депутата» щодо призначення щомісячного довічного грошового утримання (реєстр. № 16041), поданий Кабінетом Міністрів України, про внесення змін до Закону України «Про статус Засновника сучасної держави Україна – народного депутата» щодо запровадження державної стипендії (державного привілею) для осіб, яким надано статус Засновника сучасної держави Україна – народного депутата (реєстр. № 16041-1), поданий народним депутатом України Г.Третяковою, про внесення змін до деяких законів України щодо призначення щомісячного довічного грошового утримання Засновникам сучасної держави Україна – народним депутатам та уточнення окремих норм (реєстр. № 16041-2), поданий народним депутатом України Р.Лозинським та іншими народними депутатами України;

- відповідно до пункту _____ частини першої статті 114 Регламенту Верховної Ради України проєкт Закону про внесення змін до Закону України «Про статус Засновника сучасної держави Україна – народного депутата» щодо призначення щомісячного довічного грошового утримання (реєстр. №16041) за результатами розгляду в першому читанні _____;

- відповідно до пункту _____ частини першої статті 114 Регламенту Верховної Ради України проєкт Закону про внесення змін до Закону України «Про статус Засновника сучасної держави Україна – народного депутата» щодо запровадження державної стипендії (державного привілею) для осіб, яким надано статус Засновника сучасної держави Україна – народного депутата (реєстр. № 16041-1) за результатами розгляду в першому читанні _____;

- відповідно до пункту _____ частини першої статті 114 Регламенту Верховної Ради України проєкт Закону про внесення змін до деяких законів України щодо призначення щомісячного довічного грошового утримання Засновникам сучасної держави Україна – народним депутатам та уточнення окремих норм (реєстр. № 16041-2) за результатами розгляду в першому читанні _____.

Співдоповідачем з цього питання на пленарному засіданні Верховної Ради України Комітет визначив народного депутата України, голову підкомітету з питань законодавчого забезпечення діяльності органів державної влади, державних символів і нагород О.Літвінова.

Голова Комітету

О.ШУЛЯК